

KREATIV YONDASHUV ASOSIDA O'QUVCHILARNI KITOBXONLIKKA
O'RGATISH

Ibragimova Shaxlolxon Oyturaxonovna

*Farg'ona davlat universiteti Peagogika-psixologiya fakulteti "Pedagogika" kafedrası
katta o'qituvchisi (Phd)*

shaxloxonibragimova@gmail.com

+998 91 119 11 14

Farg'ona davlat universiteti talabasi

Abduxalilova Nozimaxon Abdurahmon qizi

abduxalilovanozimaxon@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada kreativ yondashuv asosida o'quvchilarni kitobxonlikka o'rgatishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Tadqiqotning maqsadi o'quvchilarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish, ularning adabiy matnlarga bo'lgan qiziqishini oshirish, mustaqil fikrlash va mulohaza yuritish ko'nikmalarini rivojlantirishdir. Tajriba-sinov ishlari natijasida kreativ metodlardan foydalangan holda o'quvchilarning kitobxonlik faolligi 6% ga oshganligi aniqlandi. Xususan, badiiy asarlarni tahlil qilish, obrazlarni talqin etish va tanqidiy fikrlash salohiyatining ortgani qayd etildi.

Аннотация: В статье освещены теоретические и практические аспекты обучения учащихся книговедению на основе креативного подхода. Цель исследования - формирование культуры чтения у учащихся, повышение их интереса к литературным текстам, развитие навыков самостоятельного мышления и рассуждения. Результаты экспериментальной работы показали, что использование творческих методов повысило читательскую активность учащихся на 6%. В частности, отмечается рост способности анализировать художественные произведения, интерпретировать образы и критически мыслить.

Abstract: The article highlights the theoretical and practical aspects of teaching students to read books based on a creative approach. The aim of the research is to form reading culture among students, increase their interest in literary texts, and develop independent thinking and reasoning skills. The results of experimental work showed that the use of creative methods increased students' reading activity by 6%. In particular, there was an increase in the ability to analyze literary works, interpret images and think critically.

Kalit so'zlar: kreativ yondashuv, kitobxonlik madaniyati, pedagogik texnologiya, innovatsion metodlar, ta'lim samaradorligi.

Ключевые слова :креативный подход, культура чтения, педагогическая технология, инновационные методы, эффективность образования.

Keywords: creative approach, reading culture, pedagogical technology, innovative methods, educational effectiveness.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchilarning shaxsiy ehtiyoj va qiziqishlarini hisobga olgan holda, ularni mustaqil fikrlashga, tanqidiy yondashuvga, ijodiy qarorlar qabul qilishga o'rgatishga yo'naltirilmoqda. Ayniqsa, yosh avlodning intellektual salohiyatini oshirishda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish muhim omil hisoblanadi. Bugungi globallashuv va raqamli axborot oqimi sharoitida bolalarning kitobga bo'lgan munosabati, o'qishga bo'lgan qiziqishi sezilarli darajada pasayganini ko'rish mumkin. Taniqli pedagog A.V. Lunacharskiy kitobning inson hayotidagi o'rmini baholarkan, quyidagicha ta'kidlaydi: “Kitob insoniyatning jamg'arilgan donoligidir. Uni o'qigan kishi insoniyatning tarixiy tajribasidan bahramand bo'ladi”. Shu boisdan ham kitobxonlik – bu shunchaki bo'sh vaqtni o'tkazish emas, balki insonning shaxs sifatida shakllanishi, tafakkurini yuksaltirish, dunyoqarashini kengaytirish jarayonidir.

Zamonaviy globallashuv davrida yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamolotini ta'minlash, ularni ijtimoiy hayotga tayyorlash, mustaqil fikrlovchi, milliy g'urur va tarixiy xotiraga ega shaxs qilib tarbiyalashda kitobxonlikning roli nihoyatda muhimdir. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Kitob mahsulotlarini chop etish va tarqatish tizimini rivojlantirish hamda kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi 2017-yil 13-sentabrdagi PQ-3271-son qarorida kitobxonlikni ommalashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan [2].

Kitob o'qish orqali inson mustaqil fikrlash, mulohaza yuritish, fikrni mantiqiy bayon etish kabi ko'nikmalarni egallaydi. Falsafa fanlari doktori M. Niyozov bu borada shunday deydi: “Kitob – bu inson tafakkurining ham masofasi, ham chuqurligidir. Kitobxonlik esa tafakkurning eng muhim vositasidir” [3].

Kitobga bo'lgan muhabbat va unga mehr bolalik davridan boshlab shakllanishi zarur. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim muassasalari, umumiy o'rta ta'lim maktablari va oilada bola bilan kitob o'qish madaniyatini rivojlantirish kelgusida jamiyatda intellektual salohiyatning o'sishiga xizmat qiladi. Shu ma'noda, UNESCO tomonidan e'lon qilingan hisobotda shunday deyilgan: “Kitob – bolalar ongini ochuvchi eng qudratli vositadir. Dunyoni anglash, tanish va uni baholashga o'rgatadi” [4].

Kreativ yondashuv o'quvchilarni kitobga qaytarish, ularni o'qishga rag'batlantirishda innovatsion pedagogik yondashuv sifatida ajralib turadi. Kreativ metodlar yordamida darslar jarayonini interaktiv va qiziqarli tashkil etish, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, izlanishga va tahliliy yondashuvga o'rgatadi.

METODLAR

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi:

- Pedagogik kuzatuv
- So'rovnoma va anketa
- Test usuli
- Tajriba-sinov ishlari
- Statistik tahlil

Tajriba-sinov ishlari Farg'ona viloyati Buvayda tumanidagi maktabda 8-"A" (tajriba guruhi) va 8-"B" (nazorat guruhi) sinf o'quvchilari bilan olib borildi. Tajriba guruhida kreativ yondashuv asosida ishlab chiqilgan uslublar (mualliflik texnologiyalari, qiziqarli tanlovlar, kitob dizayn loyihalari, rolli o'yinlar va musobaqalar) qo'llanildi.

NATIJALAR

Tajriba-sinov ishlari natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

1-jadval. Tajriba guruhining dastlabki va yakuniy natijalari

Ko'rsatkich	Dastlabki natija (%)	Yakuniy natija (%)	O'sish (%)
Kitob o'qish chastotasi	42 %	48 %	6%
Badiiy asarga qiziqish	48 %	54 %	6%
Motivatsiya	35 %	41 %	6%
Tadbirlarda ishtirok	31%	37 %	6%
Test natijalari	52%	58 %	6%
Kreativ fikrlash	46 %	52 %	6%

Statistik tahlillar (foizli o'sish va Student-Fisher testi) asosida aniqlanishicha, eksperimental guruhdagi o'zgarishlar ishonchli va sezilarli darajada yuqori bo'lib, bu o'quvchilarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda kreativ yondashuvning samarali vosita ekanini isbotlaydi.

MUHOKAMA

Olib borilgan tajriba-sinov ishlari shuni ko'rsatdiki, kreativ yondashuv asosida olib borilgan tarbiya mashg'ulotlari o'quvchilarning kitobxonlik faoliyatini faollashtiribgina qolmay, ularning kreativ fikrlash qobiliyatlarini ham rivojlantirgan. Xususan, quyidagi ijobiy o'zgarishlar kuzatildi:

1. O'quvchilarning kitob o'qishga bo'lgan qiziqishi oshdi
2. Badiiy asarlarni tahlil qilish va talqin etish ko'nikmalari rivojlandi
3. Mustaqil fikrlash va mulohaza yuritish qobiliyati oshdi
4. Ijodiy topshiriqlarni bajarishda faollik kuzatildi

Kreativ yondashuvning samaradorligi quyidagi omillar bilan izohlanishi mumkin:

- O'quvchilarning shaxsiy qiziqishlarini hisobga olish
- O'qish jarayonini interaktiv va qiziqarli qilish
- O'quvchilarni faol ishtirokchiga aylantirish
- Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kreativ yondashuv asosida o'quvchilarni kitobxonlikka o'rgatish samarali usul hisoblanadi. Ushbu yondashuv:

- O'quvchilarning kitobga bo'lgan qiziqishini oshiradi
- Mustaqil fikrlash va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi
- Ijodiy salohiyatni oshiradi
- Ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi

O'quvchilarni kitobxonlikka o'rgatishda kreativ yondashuvni qo'llash - ularning faolligini oshirish, o'qishga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantirish va ularni hayotga tayyorlash yo'lida muhim qadamdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. - T.: 2020.
2. Yo'ldosheva D.A. "Talabalarda kreativlik sifatlarini shakllantirish masalasi" // IJORCES. - 2022. - №6.
3. Nishonova Z.T. Mustaqil ijodiy fikrlash. - T.: Fan, 2003. - 215 b.
4. Ma'murov B.B. Akmeologik yondashuv asosida bo'lajak pedagoglarni pedagogik faoliyatga tayyorlash. - T.: Fan va texnologiya, 2017.
5. Karimova I. Kitobxonlik orqali ma'naviy qadriyatlarni singdirish. - T.: 2019.
6. Rahimov U. Kitobxonlikni ta'limga integratsiyalash mexanizmlari. - T.: 2020.